

Organismes genèticament modificats a l'agricultura

XAVIER CASTELLA

Secretari general del Departament d'Agricultura, Alimentació i Acció Rural

Fa pocs dies el grup dels Socialistes-Ciutadans pel Canvi del Parlament de Catalunya, juntament amb la majoria de diputats del Parlament, va votar a favor de l'esmena a la totalitat de la Proposició de llei de prohibició del cultiu de productes agrícoles modificats genèticament. Es tancava així un intens debat parlamentari sobre la possibilitat de declarar Catalunya territori lliure de conreus transgènics.

Aprofitant aquest debat, el present article pretén donar una mica de llum a aquesta temàtica sobre la qual els catalans consideren no estar suficientment informats -segons l'enquesta del 2008 de Percepció sobre el Món Rural, de la Fundació del Món Rural, el 95% dels catalans diuen no estar ben informats sobre els organismes modificats genèticament (OGMs).

L'agricultura i la millora genètica de les plantes es varen originar fa més de deu mil anys, quan l'home va passar a ser sedentari. Sembrant any rere any el millor gra que havia escollit, se seleccionava una espècie salvatge, modificant, doncs, *de facto*, la seva composició genètica.

Aquest procés de millora ha anat evolucionant fins a les més modernes tècniques actuals de transformació genètica. Així, a dia d'avui, tenim els coneixements i les tècniques que ens permeten localitzar un gen concret en un organisme viu, extreure'l, implantar-lo en un organisme diferent i que aquest gen segueixi fent la mateixa funció metabòlica. Aquesta

tècnica, coneguda com enginyeria genètica, és la base per obtenir el que anomenem "organismes modificats genèticament", o també anomenats "OGMs".

Tot i els dubtes que alguns tenen sobre la seguretat en la salut humana de l'ús d'aquestes tècniques en l'àmbit agroalimentari, existeixen centenars d'estudis, publicats en revistes científiques de prestigi, que demostren que les plantes genèticament modificades actualment comercialitzades són equivalents, o millors, a les no genèticament modificades, i que no representen cap risc ni per a la salut humana ni pel medi ambient.

Cal defensar un model agrari fonamentat en la producció d'aliments de qualitat, segurs i saludables: l'actual sistema, sotmès a un rigorós control tècnic i normatiu, ens ho garanteix

En aquest sentit, la Unió Europea ha desenvolupat regulació específica -Directiva 2001/18 i als Reglaments 1829 i 1830/2003 de la Comunitat Europea- per tot el que fa referència als organismes modificats genèticament. Normativa dictada des del principi de precaució traduït en una sèrie de condicions mediambientals, sanitàries i de seguretat, que cal satisfer abans de poder introduir en el mercat qualsevol organisme modificat genèticament, i que obliga igualment a fer un seguiment posterior del compliment de les normes de comercialització, etiquetatge i traça-

bilitat dels organismes modificats genèticament.

Així doncs, si un organisme modificat genèticament compta amb l'autorització de la Unió Europea és perquè ha passat estrictes controls i per tant hi ha prou garanties conforme no suposa cap perill conegut per a la salut i el medi ambient.

La producció

A començament dels anys 80 es va obtenir la primera planta GM, però no va ser fins l'any 1996 quan es va comercialitzar el primer cultiu genèticament modificat. Des d'aleshores fins ara, la superfície mundial dedicada al cultiu de plantes GM ha augmentat any rere any, fins arribar el 2008 als voltants de 130 milions d'hectàrees. Els principals països productors són Estats Units, Argentina, Brasil, Canadà i l'Índia; i els principals cultius són la soja, el blat de moro, el cotó i la colza.

En el cas d'Europa, la situació és molt diferent ja que, si bé està autoritzada la importació de blat de moro, soja i colza GM, només està autoritzat -en línia amb els estrictes controls que mencionàvem al final de l'apartat introductori- el cultiu de blat de moro GM.

És amb aquest cultiu que es va iniciar el conreu comercial de OGM a Catalunya l'any 1998, amb l'objectiu fonamental d'evitar una de les principals plagues que afecta el blat de moro i provoca importants pèrdues (podridura i trencament de la planta): el barrinador o taladre.

Aquests cultius de blat de moro es troben fonamentalment a Lleida i Girona, que és precisament on el barrinador té major presència.

Actualment, el cultiu de blat de moro GM a Catalunya ocupa només unes 20.000 hectàrees, sobre un total de 1.200.000 de conreu que existeixen avui dia al Principat. Tanmateix, aquesta presència inferior al 2% de la superfície cultivada a Catalunya, porta a situacions de conflicte entre els productors ecològics i els que fan cultius genèticament modificats, ja que la presència accidental de material genèticament modificat en produccions no GM, en un llinar del 0,9% -segons legislació europea- obliga a etiquetar com OGM.

El debat social

El debat que s'ha dut a terme al Parlament de Catalunya no és més que el reflex del debat existent a la societat. En aquest sentit, els principals arguments d'aquells que estan en contra dels OGMs són:

- Els OGMs són una tecnologia molt nova i no es coneixen els efectes sobre el medi ambient i la salut.
- Els OGMs són perillosos pel medi ambient i l'agricultura.
- Hi ha poca pluralitat en la constitució i funcionament dels comitès científics d'avaluació.
- Es considera impossible la coexistència entre produccions convencionals o ecològiques amb les GM.
- La manca de protecció del conreu de blat de moro ecològic enfront del GM ha fet que disminuïu molt la seva producció.
- Els OGMs lliguen els agricultors a les grans empreses biotecnològiques i reforcen el

control de l'alimentació mundial per part de poques empreses multinacionals.

No es pot prohibir l'ús de cultius genèticament modificats, ja que això invalidaria la possibilitat de gaudir d'una agricultura competitiva en la que el pagès, de forma lliure, pugui decidir el tipus de conreu que sembrar i que millor s'ajusta a les seves necessitats i a les de la terra que treballa

Enfront a aquestes posicions, caben d'altres menys radicals, més obertes, més progressistes i més justes:

- Si bé es pot acceptar que cap avenç científic no pot oferir mai una garantia absoluta, no podem deixar de reconèixer tots els progressos que l'enginyeria genètica ens ha proporcionat tant en la medicina com en l'agricultura. Catalunya ha de seguir estant al costat de la ciència i de la seva aplicació al benestar de les persones.
- Cal defensar un model agrari fonamentat en la producció d'aliments de qualitat, segurs i saludables: l'actual sistema, sotmès a un rigorós control tècnic i normatiu, ens ho garanteix.
- No s'ha de perdre de vista el debat encetat a nivell mundial sobre les patents de llavors: cal protegir el nostre patrimoni agrari i la nostra biodiversitat. La varietat de cultius i espècies és una de les característiques de la nostra agricultura que cal preservar.

• S'ha d'apostar pel dret dels consumidors a gaudir d'una informació veraç i complerta, aplicant un estricte control de la traçabilitat i un bon certificat de l'etiquetatge.

• Cal promoure la coexistència de conreus de cara a protegir els productors d'unes o altres varietats.

• I no es pot acceptar una eventual declaració de Catalunya com a territori lliure de transgènics, en quant aquesta no tindria efectes jurídics, atesa la normativa europea vigent, que prima sobre la nostra.

En resum, no es pot prohibir l'ús de cultius genèticament modificats, ja que això invalidaria la possibilitat de gaudir d'una agricultura competitiva en la que el pagès, de forma lliure, pugui decidir el tipus de conreu que sembrar i que millor s'ajusta a les seves necessitats i a les de la terra que treballa.

Si bé és cert que a canvi cal mantenir els actuals sistemes de control i vigilància competents i rigorosos, cal desenvolupar regles de coexistència entre cultius, i sobretot cal millorar la informació que s'ofereix al ciutadà per tal que, també lliurement, pugui decidir què consumeix. ■